

Opent kersen- pitkever de aanval op Amerikaanse vogelkers?

Amerikaanse vogelkers is een van de belangrijke invasieve exoten in Vlaanderen. Bij een aantal studies over Amerikaanse vogelkers werd opgemerkt dat de kersenpitkever (*Furcicus rectirostris*) vruchtjes van deze struik aantastte. Zo ontstond de vraag 'Zou de kersenpitkever het invasieve karakter van Amerikaanse vogelkers kunnen inperken?' Het doel van dit onderzoek was meer inzicht te verwerven over de kever en onder welke omstandigheden en in welke mate deze Amerikaanse vogelkers aantast.

— Annelies Smeets (student Universiteit Gent)

> De kersenpitkever is een natuurlijke vijand van inheemse kleinvruchtige kersensoorten zoals de inlandse vogelkers (*Prunus padus*) en zoete kers (*Prunus avium*). De kever legt zijn eitjes tussen eind mei en half juni in het zaad van jonge groene vruchten. De larven eten tijdens hun ontwikkeling het zaad op, waardoor het niet meer kan kiemen. Na ongeveer dertig dagen zijn de larven volgroeid en vindt de verpopping plaats. Na een poprust van acht dagen verlaten de kevers de vrucht via een gaatje dat de larve gemaakt heeft. Hierna zoeken de kevers in de buurt dorre bladeren of gras op om te overwinteren. In april komen de kevers weer tevoorschijn en eten van de bladeren, scheuten, bloesemknoppen en later ook van jonge vruchten. De aanwezigheid van de kever is duidelijk te zien aan de typische prikplaatsen op de jonge groene vruchten (foto1). De kevers zijn duidelijk te onderscheiden van andere snuitkevers door de twee tanden op beide voordijen (foto2).

Onderzoek

In een aantal studies in Nederland, België en Frankrijk werd ook bij het zaad van de uitheemse Amerikaanse vogelkers aantasting door de inheemse kersenpitkever gevonden. Doordat de larven van de kever het zaad vernietigen, zou de kersenpitkever zo het percentage kiemende za-

Invasieve exoten

Exoten zijn uitheemse soorten – dit kunnen planten, dieren of micro-organismen zijn – die buiten hun oorspronkelijke verspreidingsgebied voorkomen. Sommige soorten worden invasief, wat wil zeggen dat ze talrijk in hun nieuwe verspreidingsgebied voorkomen en zich explosief vermenigvuldigen. Deze invasieve exoten kunnen een bedreiging vormen voor de biodiversiteit en soms ook voor de volksgezondheid (de Aziatische tijgermug kan bijvoorbeeld meer dan 22 virussen overdragen op de mens). Het is zeer duur invasieve exoten te bestrijden of beheersen.

Amerikaanse vogelkers

Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) komt oorspronkelijk uit Noord-Amerika. In Vlaanderen werd de soort vroeger massaal aangeplant als bodemverbeteraar en dan vooral in de Kempen. Hij kon hier goed standhouden en uitbreiden, waardoor deze struik een plaag is geworden. De aanwezigheid van deze plantensoort in onze bossen kan een aantal negatieve gevolgen met zich meebrengen. Dichte struiklagen van Amerikaanse vogelkers belemmeren bijvoorbeeld de natuurlijke verjonging van meer lichtbehoevende boomsoorten. In het verleden zijn veel inspanningen geleverd om Amerikaanse vogelkers te verwijderen uit de Vlaamse bossen, maar desondanks komt deze struik nog altijd veel voor. Het is bijna onmogelijk om een groot bosgebied vrij te maken van Amerikaanse vogelkers, omdat niet alle beseigenaars de struik even intensief bestrijden en er hierdoor een grote kans is op nieuwe invasies vanuit nabijgelegen bosgebieden. Aangezien de soort niet volledig uit de Vlaamse bossen verwijderd kan worden, wordt er vooral gezocht naar nieuwe maatregelen om Amerikaanse vogelkers te beheren. Een van de nieuwe ideeën is de verbreiding van de soort beperken met de hulp van de kersenpitkever.

Kersenpitkever op vrucht van Amerikaanse vogelkers (twee tanden op voorpoten).

Oude prikplaats op groene vrucht van Amerikaanse vogelkers.

Pop in opengesneden vrucht van Amerikaanse vogelkers.

den van Amerikaanse vogelkers, en daarmee de voortplantingscapaciteit van de soort, kunnen inperken. Een mooie stelling, maar hoe groot is het aantal aangetaste vruchten per struik en welke factoren beïnvloeden het voorkomen van de kever op een struik?

In de zomer van 2011 werden 60 bossen verspreid over de Kempen bezocht. Per bos werd een struik in de rand en in de kern bemonsterd. Verder werd in de buurt van elk bos ook gezocht naar een struik in een houtkant en een alleenstaande struik om te bemonsteren. Per struik werden circa 50 vruchten verzameld. Daarnaast werden de belangrijkste omgevingsfactoren (bijvoorbeeld dikte strooisellaag) en kenmerken van de struik zelf (bijvoorbeeld hoogte) genoteerd. Na het verzamelen werd er gekeken hoeveel vruchten per staal door de kever waren aangetast. Daarna werd met behulp van een statistische analyse van de verzamelde data onderzocht of er factoren (omgevingsfactoren of kenmerken van struik zelf) waren die de aantasting door de kever beïnvloedden.

Uit het onderzoek bleek dat in 43 % van de 196 verzamelde stalen minstens 1 vruchtje aangetast was (foto 3). Dit percentage is verrassend hoog voor een kever waar zo weinig over bekend is. Per staal kon de aantastingsgraad tot 50 % oplopen (dus maximum de helft van de bemonsterde zaden per struik waren aangetast). Dit cijfer is een stuk hoger dan in andere Europese studies. Uit de resultaten is gebleken dat er meer aantastingen door de kersenpitkever waren in het oosten van de Kempen, in Belgisch Limburg. Verder verhoogden een aantal factoren de kans op het voorkomen van aantasting bij een struik en ook de aantastingsgraad van de struik. De betreffende factoren zijn het aantal struiken Amerikaanse vogelkers in de buurt van de bemonsterde struik (hoe meer, hoe groter de aantasting), de omtrek van de struik (hoe wijder, hoe groter de aantasting) en de dikte van de strooisellaag (hoe dikker, hoe groter de aantasting). Ten slotte was bij afwezigheid van lijsterbes (een plant waar de kever zich mee voedt, maar die niet geschikt is voor voortplanting) in de directe omgeving de kans kleiner dat minstens één vrucht aangetast was en er was een lagere aantastingsgraad bij bemonsterde struiken die weinig licht kregen.

Biologische bestrijding?

Het is wel duidelijk dat Amerikaanse vogelkers een vaste waardplant is geworden voor de inheemse kersenpitkever. Invasieve plantensoorten – zoals Amerikaanse vogelkers – kunnen dus ook als voedselbron dienen voor inheemse fauna – zoals de kersenpitkever. Er is echter geen eenvoudig antwoord op de vraag of de kersenpitkever een invloed kan hebben op het invasieve karakter van Amerikaanse vogelkers. De kersenpitkever zal waarschijnlijk pas een significante invloed hebben indien heel wat struiken een hoge aantastingsgraad (bijvoorbeeld meer dan 30 %) hebben. Bij deze struiken blijven er minder kiemkrachtige zaden over; dit zorgt voor minder nakomelingen. Er werden echter maar een paar struiken met dergelijk hoge aantastingsgraad gevonden. De aantastingsgraad kan wel van jaar tot jaar verschillen. Een herhaling van het onderzoek zou hier verheldering kunnen brengen. Zelfs als de kever een grote invloed heeft op het voortplantingssucces van Amerikaanse vogelkers, is er nog een obstakel om de kever als biologisch bestrijdingsmiddel te gebruiken. De kever tast namelijk ook vruchten van de inheemse Europese vogelkers en zoete kers aan, waardoor ook deze minder kiemkrachtige zaden zullen hebben.<

Annelies Smeets, smeetsannelies@hotmail.com